

ЗАІНЧУВСЬКА Ірина Анатоліївна

ФОРМУВАННЯ АСОЦІАЦІЙ В УМОВАХ ГОСПОДАРСЬКОГО
САМОУПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ

08.00.05 - Економіка, планування, організація
управління народним господарством
і його галузями /промисловість/

Автореферат.

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Робота виконана в Інституті економіки Академії наук України.

Науковий керівник - кандидат економічних наук
Лановий В.Т.

Офіційні опоненти - доктор економічних наук, професор
Тимчук М.Ф.

кандидат економічних наук, доцент
Корнієнко Г.В.

Провідна організація - Київський державний економічний
університет.

Захист відбудеться 14 січня 1993 року
в 14³⁰ годин на засіданні спеціалізованої вченої ради
К 016.39.03 по захисту дисертацій на здобуття наукового сту-
пеня кандидата наук при Інституті економіки АН України за
адресою: 252011, Київ-11, вул.П.Мирного, 26.

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотечі Інсти-
туту економіки АН України.

Автореферат розісланий 7 грудня 1992 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.О.Точилін

АНБ ім. В. Стефаніка
АН УРСР

І. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ.

І.1.Актуальність дослідження. В перехідний до ринкової економіки період корінним чином змінюється положення підприємства. Важливість розробки нових підходів до його господарської діяльності пов'язана зі значенням підприємства як вихідного пункту ринкових перетворень.

Істотний вплив на зміни в положенні підприємства чинить перетворення форм власності і форм організації виробництва, комерціалізація діяльності підприємств. Руйнування традиційної системи державного і галузевого управління, розрив господарських зв'язків становить товаровиробників у складне економічне становище. В той же час як суб'єкт ринкового господарювання підприємство отримує можливість активно реалізувати підприємницьку діяльність, визначити мету господарювання і ресурси для їх досягнення, створювати добровільні господарські об'єднання для реалізації своїх цілей.

Інтеграційні тенденції розвиваються у напрямках як інтеграції виробництва, так і інтеграції капіталу. Проблеми діяльності виробничих об'єднань широко досліджені в роботах вітчизняних учених. Щодо створення асоціацій як форм господарських об'єднань адекватних ринковим відносинам, досягнутий рівень розробки проблем їх діяльності не відповідає задачам організації їх функціонування в перехідний період. Так, незважаючи на наявність розробок методологічних і прикладних аспектів цієї проблеми ряд положень залишається дискусійним: зберігається неоднозначність у визначенні специфіки видів асоціацій, методики і критеріїв вибору конкретного виду, особливостей економічного механізму діяльності асоціацій в умовах господарського самоуправління підприємств.

Важливість вирішення теоретичних і прикладних аспектів цієї проблеми зумовила вибір теми дисертаційної роботи.

І.2.Предмет і об'єкт дослідження. Предметом дослідження є процес формування підприємствами нових видів господарських об'єднань, адекватних ринковій економіці, сукупність теоретичних і практичних проблем становлення нових форм організації виробництва в перехідний період, особливості різних видів асоціацій. За об'єкт дослідження обрано асоціації різних галузей промисловості України, створені в період ринкових перетворень.

І.3.Мета та задачі дослідження. Метою дослідження є визначення змісту господарського самоуправління підприємств, розробка

теоретичних і прикладних аспектів формування асоціацій в перехідний період, моделі вибору виду асоціації.

У відповідності з визначеною метою в дисертації вирішувались такі задачі:

- визначення суті і змісту поняття господарського самоуправління підприємств, можливостей його розвитку в умовах створення асоціацій;

- дослідження зміни підходів до діяльності держави в господарській сфері і можливостей розвитку господарського самоуправління підприємств в нових умовах;

- обґрунтування доцільності створення підприємствами асоціацій в перехідний період;

- аналіз видів асоціацій, узагальнення їх специфічних особливостей, визначення критеріїв вибору конкретного виду;

- дослідження елементів економічного механізму діяльності асоціацій.

1.4. Методологія і методика дослідження. Методологічною основою дисертації є діалектичний метод пізнання. Подані в роботі наукові положення, висновки і рекомендації базуються на узагальненні теоретичних і методологічних розробок по функціонуванню підприємств в умовах ринкової економіки і періоду її становлення, створенню нових асоціативних структур. Використані праці вітчизняних і зарубіжних вчених, закони України, дані органів державної статистики, матеріали вибіркового досліджень. В роботі застосовувались різні методи досліджень: аналіз і синтез, аналітичне групування і узагальнення, вибіркоче дослідження, економіко-математичне моделювання.

1.5. Наукова новизна. Наукову новизну мають такі результати проведеного дослідження:

- визначено поняття господарського самоуправління підприємств як способу управління на основі саморегулювання, самоорганізації, самодіяльності і його зміст як свобода вибору варіанта господарської поведінки, розвиток ініціативи і договірних відносин;

- зроблено висновок, що основним змістом діяльності держави в господарчій сфері в перехідний період, окрім захисту загальнонаціональних інтересів, є створення сприятливих умов для функціонування різних господарських суб'єктів, які включають правові і економічні аспекти;

- на основі аналізу інтеграційних тенденцій виявлені теоретико-методологічні аспекти формування асоціацій в перехідний до ринкових відносин період, які включають інтеграцію управління і капі-

Талу;

- обґрунтована доцільність подальшої трансформації створених галузевих асоціацій, зокрема в напрямках забезпечення дотримання ними вимог антимонопольного законодавства, диверсифікації виробництва, відповідності обраній назві реального змісту асоціації;

- запропоновані критерії і розроблена модель вибору вида асоціації при їх формуванні, що враховує організацію господарського управління, форми власності, галузеві особливості;

- в результаті аналізу поєднання централізації і децентралізації функцій управління встановлено його особливості для різних видів асоціацій і напрями трансформації на рівні "держава-асоціація";

- вироблені пропозиції по розвитку фінансової діяльності асоціацій, створенню фінансових структур в їх складі /банк, страхова компанія/ з обґрунтуванням напрямів їх діяльності;

- обґрунтована доцільність використання різних принципів і методів планування на рівнях державному, асоціації, підприємства, підхід до планової діяльності асоціацій на основі визначення мети, пріоритетів і способів їх досягнення.

1.6. Практичне значення. Викладені в роботі положення і пропозиції можуть використовуватись при створенні асоціацій, формуванні їх структури управління, організації планової діяльності і фінансових відносин. Використання запропонованої моделі вибору вида асоціації дає можливість створити господарське об'єднання з певним рівнем організаційно-економічної інтеграції, забезпечити відповідність назви реальному змісту. Реалізація запропонованих напрямів діяльності комерційного банку дозволяє раціонально розмістити вільні грошові кошти підприємств, вирішити питання концентрації і маневрування коштами, банківського обслуговування.

1.7. Апробація і реалізація результатів роботи. Основні положення і рекомендації дисертації використовувались при створенні і організації роботи акціонерного товариства "Хіматек", корпорації "Легтекс", розробці напрямів переклеktivного розвитку концерну "Укрцукор".

Теоретичні висновки і результати досліджень докладалися на науковій конференції "Проблеми теорії і практики ринку" /Свердловськ, 1991/, науково-практичній конференції в КТІП /Київ, 1991/.

1.8. Публікації. За результатами дослідження опубліковано 5 наукових праць загальним обсягом і друкований аркуш.

1.9. Об'єм і структура роботи. Дисертація складається зі

вступу, трьох глав, висновків і пропозицій, списку використаної літератури, додатків, Містить 178 сторінок основного тексту, 8 таблиць, 7 малюнків, 1 схему.

2. ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

2.1. Перехід до ринкових відносин в Україні проходить в надзвичайно складний час її економічного розвитку. Цей процес уповільнюється старою системою організації і управління господарства, що зумовлює необхідність становлення форм організації виробництва, адекватних ринковій економіці.

Проведене дослідження теоретичних основ самоуправління дозволило зробити висновок, що головна увага в економічній літературі приділялась одному рівню його розвитку - виробничому самоуправлінню /або самоуправлінню трудового колективу на підприємстві/. Розробка теорії самоуправління в рамках державної власності призвела до того, що в сферу дослідження потрапив лише один її аспект - самовідносини самоуправління як участь трудящих в управлінні, без розгляду відносин власності. Аналіз вітчизняного і світового досвіду свідчить про те, що розвиток самоуправління як шлях розширення прав трудового колективу в управлінні /аж до вибору директора підприємства/ без участі у власності безперспективний, тому що право прилашувати і перерозподіляти результати належить власнику.

В роботі розглянуто досвід роботи групових /самоуправлінських/ підприємств в промислово розвинутих країнах; зроблено висновок, що хоч ці підприємства мають досить високі техніко-економічні показники, вони не є значним сектором економіки. Так, в США їх доля становить 0,0071 %, включаючи підприємства, де робітникам належить від 0,1 до 100 % власності. Ці підприємства працюють в умовах ринку як контролера (х ефективності і мають значні відмінності від традиційного розуміння самоуправління, введеного вітчизняними дослідниками. До самоуправлінських підприємств включаються: ті, де робітники володіють власністю і управляють діяльністю; ті, де робітники мають долю власності і участь в управлінні; ті, де робітники, маючи незначну долю у власності, не приймають участі в управлінні; а також підприємства, де робітники-власники для управління наймають професійних менеджерів.

Слабкою стороною цих підприємств є відсутність стимулів до розширення і створення і ліквідація самоуправління при отворенні нових підприємств; від банкрутства їх рятує те, що вони не випускають акцій у продаж.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що самоуправління в традиційному розумінні можливе лише на грунтових /народних/ і частково орендних підприємствах, а на інших допускається лише участь трудових колективів в управлінні в межах, встановлених власником. При цьому, участь в управлінні всіх працюючих, досягається в основному на невеликих підприємствах; значно частіше трапляється ситуація коли робітники, маючи долю у власності, пасивно очікують дивідентів.

В перехідний період самоуправління трудових колективів не стане переважною формою господарювання через:

- протиріччя самої системи самоуправління /проблеми самоорганізації, самовідтворення/;

- повільність процесу приватизації /отже, власниками робітники стануть не скоро/;

- психологічну неготовність людей до самоуправління /досвід свідчить, що часто трудовий колектив - не кращий хозяїн, бо більше зацікавлений в зарплаті і дивідендах, ніж в активній участі в управлінні/, відсутність досвіду;

- відсутність ринкового середовища як об'єктивного контролера ефективності цієї форми.

2.2. В дисертаційній роботі головна увага приділена розгляду іншого рівня самоуправління - господарського самоуправління підприємств. Тому без розгляду суб'єкта виробничого самоуправління /що має значення з точки зору технологічного управління на рівні підприємства/ досліджується господарське самоуправління підприємств як свобода вибору варіантів господарської поведінки. Господарське самоуправління підприємств визначається як спосіб управління на основі саморегулювання, самоорганізації в сфері господарської діяльності. Його зміст складає організація діяльності підприємства на ринку, регулювання відносин з зовнішнім середовищем, розвиток договірних відносин.

2.3. Господарський механізм, адекватний ринковій економіці, повинен виконувати такі задачі:

- націлювати товаровиробників на досягнення максимальної економічної ефективності;

- створювати можливості ініціативної господарської діяльності;

- формувати сприятливе економічне середовище для реалізації вищевикладених задач.

Досягнення економічної ефективності господарської діяльності

повинно стимулюватися ринковим середовищем. Держава, крім захисту загальнонаціональних інтересів, повинна створювати економічні і правові основи для ініціативного господарювання. Створення сприятливого економічного середовища передбачає становлення економічної моделі ринкового типу і перетворення підприємств на суб'єкти ринкового господарювання.

2.4. На перехідний період державні підприємства повинні стати провідними суб'єктами ринкового господарювання, що обумовлено рядом причин:

- недостатнім розвитком наддержавного сектора /отже, державні підприємства визначають економічний потенціал країни/;

- довготривалістю ринкових перетворень і процесу приватизації /що зумовлено і об'єктивними причинами: у Великобританії при рішучому настрої на приватизацію за 10 років було приватизовано частину бізнеса, що становить 9,2 % національного продукту; в Україні приватизації підлягає біля 105113 об'єктів/;

- необхідністю пристосування підприємств до роботи в ринкових умовах /в промисло розвинутих країнах до державних підприємств застосовується політика дерегулювання, в Україні передбачається комерціалізація їх діяльності/.

Комерціалізацію слід розглядати як етап на шляху приватизації, який дозволяє:

- здійснити переведення діяльності підприємств на ринкові основи;

- отримати досвід господарювання в ринкових умовах;

- підвищити зацікавленість працівників в результатах господарювання;

- поступово створювати ринкові структури.

Господарське самоуправління підприємств передбачає можливість прийняття рішень з питань господарської діяльності.

Але реалізація господарського самоуправління підприємств пов'язана з певними труднощами:

- ліквідація старих управлінських структур призводить до припинення виконання ряду управлінських функцій /так, вихід підприємства з міністерства розриває зв'язки близько по 800 функціях/;

- ринкові структури формуються повільно і не можуть забезпечити функціонування підприємств як ринкових суб'єктів;

- у значного числа підприємств відсутній досвід господарювання в ринкових умовах і господарська ініціатива.

Можливим шляхом вирішення цих проблем уявляється створення

підприємствами господарських об'єднань з метою розширення можливостей ефективного використання ресурсів.

2.5. Як відчить аналіз інтеграційних тенденцій, створення об'єднань - це об'єктивний процес, але форми організації підприємств при цьому можуть бути різними. Таким чином, на конкретні форми втілення інтеграційних процесів впливають як загальні фактори /рівень розвитку продуктивних сил, дія економічних законів/, так і особливі /панівний державний лад і економічна система/. В результаті інтеграційні тенденції в нашій країні виявились в формі виробничих об'єднань, створення яких мало об'єктивні передумови, пов'язані з перевагами концентрації: велике виробництво забезпечує економію при випуску масової продукції, скорочення витрат на управління, допоміжне виробництво, обслуговування; концентрація капіталу відкриває нові можливості для реалізації інвестиційних проектів, інноваційної діяльності, впровадження наукових і технічних нововведень.

Окрім цього на створення об'єднань вплинули вольові рішення, що прискорили цей процес, бо їх формування створювало зручності для галузевих міністерств, тому що скорочувало кількість об'єктив контролю. В результаті поряд з високоефективними виробничими об'єднаннями виникли об'єднання як сума окремих підприємств без інтеграції структур.

В процесі створення об'єднань відбувалась також централізація виробництва, яка характеризується скороченням числа самостійних підприємств. Досвід роботи виробничих об'єднань спростував припущення, що перехід підприємств у статус виробничих одиниць підвищить ефективність, бо дозволить розвивати об'єднання як єдине ціле. Таким чином, можна зробити висновок про доцільність господарської самостійності підприємств.

Дослідження дозволило встановити, що протягом довгого часу цей процес був орієнтований на вдосконалення управління виробництвом в галузевих межах без врахування інтересів виробників і споживачів, відносини на рівні "підприємство - об'єднання" будувались в рамках ієрархічної системи управління.

2.6. Перехід до ринкових умов господарювання потребує змін в положенні товаровиробників, нових підходів до організації господарського управління. Становлення господарського самоуправління підприємств, розширення їх прав і комерціалізація діяльності скорочують можливості створення об'єднань зверху, крім того традиційні організаційні структури не пристосовані до функціонування в

ринкових умовах. Враховуючи об'єктивну дію інтеграційних тенденцій, процес створення об'єднань продовжується в нових формах організації підприємств з урахуванням їх самоуправління.

В перехідний період виникають нові проблеми в розвитку інтеграційних процесів, бо в ринкових умовах важливо розглядати як інтеграцію управління, так і інтеграцію капіталу. На даному етапі стимулом інтеграції підприємств є швидше інтеграція управління, бо зміни в системі управління, розрив ієрархічних зв'язків породжують тимчасовий вакуум в умовах повільного становлення ринкових структур. Створення асоціацій різних видів в перехідний період має метою перш за все організацію реалізації управлінських функцій на рівні асоціації. Більш складним виявляється питання інтеграції капіталу. Для концернів, корпорацій, які є приватними або акціонерними в промислово розвинутих країнах стимулом інтеграції капіталу є підвищення ефективності /отож і прибутку/ і стабільності на ринку. Для державних підприємств дія таких стимулів сумнівна. В результаті в асоціаціях відбувається не інтеграція капіталів в цілому, а об'єднання певних паїв для створення ринкових структур і спільних виробництв, які задовольняють потреби підприємств. Хоча основним аспектом діяльності асоціацій залишається виконання управлінських функцій, поступово виникають структури, які можуть виявити ефективність інтеграції капіталу. Як приклад можна навести акціонерне товариство "Хіматако", створене на пайовій основі кількома підприємствами взуттєвої і хімічної промисловості з метою організації замкнутої технологічної ланки, що дасть можливість, компенсуючи розрив технологічних зв'язків створити взаємну зацікавленість у розвитку виробництва.

2.7. Як свідчать дослідження, сучасному етапу притаманні тенденції створення різних видів асоціацій: концернів, корпорацій, господарських асоціацій, консорціумів, союзів, холдінг-компаній. До основних принципів створення асоціацій можна віднести: добровільний вступ підприємств на основі загальних економічних інтересів, рівноправне партнерство, свобода вибору організаційних форм і самоуправління учасників в об'єднанні.

По своїй суті асоціації є формою адекватного ринковим умовам господарювання, що підтверджується їх успішним функціонуванням в промислово розвинутих країнах. Однак, слід приймати до уваги, що практично всі види асоціацій, що формуються у нас в перехідний період, мають істотні відмінності від традиційних форм.

Перш за все це стосується форм власності, порядку формування

коштів і майна. Як показано на малюнку 1а/ до складу концерну повинні входити підприємства і організації /в статусі відділень, філіалів, дочірних компаній/ з високим ступенем організаційно-економічної інтеграції, за рахунок прибутку яких і формуються кошти концерну. Концерн має широкі права по розпорядженню майном своїх підприємств аж до ліквідації збиткових підприємств і створених нових виробництв. Аналіз діяльності сформованих концернів, які у своїй більшості є монополістами в галузі, показує, що склався інший принцип формування майна і коштів державних концернів: їм передається майно міністерств або галузевих комітетів, а кошти складаються з фондів і резервів, що формуються за рахунок відрахувань від прибутку підприємств, внесків для вирішення цільових задач, цінних паперів концерну і дивідендів по них, прибутку створених концерном підприємств.

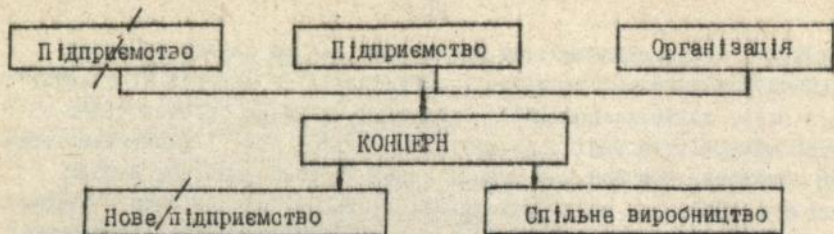
Подібним чином формуються майно і кошти корпорацій. Як свідчить проведене дослідження, створені концерни і корпорації в цьому питанні практично не відрізняються, їх особливості витікають із функцій, що виконуються централізовано. В класичному розумінні корпорація є акціонерним товариством, яке створюється за рахунок грошових коштів /капіталу/ і майна, вартість якого оцінюється і зараховується як внесений капітал, юридичних і фізичних осіб /мал. і б/, що стають акціонерами. Створені корпорацією нові підприємства діють як відділення /філіали/, ліквідувати які вона може в межах владеного пав. В процесі корпоратизації /як шляху приватизації/ можуть бути створені корпорації, що точніше відповідатимуть своїй назві і сформовані не на базі галузевих структур.

Господарські асоціації формують свої кошти за рахунок грошових внесків /мал. і в/. Взаємні фінансові зобов'язання членів господарської асоціації оформляються договорами, що можуть містити різні умови для конкретних членів.

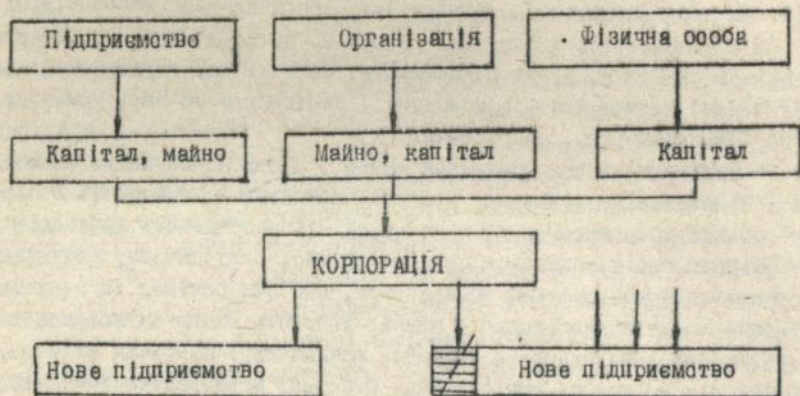
На основі аналізу теоретичних і прикладних аспектів діяльності різних видів асоціацій в роботі узагальнено управлінські функції, що виконуються на рівні концерну, корпорації, господарської асоціації, консорціуму, союзу.

2.8. В ході дослідження були виділені негативні тенденції в процесі становлення асоціацій:

- створення їх на базі галузевих міністерств і комітетів дозволяє використовувати традиційні методи управління підприємствами, організаційно закріплює монополісне положення;
- в їх структурі закладено одночасне виконання державних і

а/

б/

в/

Мал.1. Формування коштів і майна і розпорядження ними в асоціаціях.

комерційних функцій /в інтересах підприємств/, що породжує протиріччя;

- при створенні - можливий економічний тиск на підприємства;
- назва часто не відповідає реальному змісту.

Однак, в перехідний період створення асоціації відіграє і позитивну роль, тому що:

- вони оприяють "вживанню" підприємств в умовах повільного формування ринкових структур, розриву господарських зв'язків, відсутності досвіду самостійного господарювання і достатньої ініціативи у значного числа підприємств;

- з їх допомогою формуються комерційні структури, необхідні для функціонування підприємств в ринкових умовах /посередницькі, консультативні, інженірингові фірми, інформаційні центри, маркетингові служби і т.п./;

- реалізують ряд управлінських функцій, які недоцільно виконувати на рівні підприємства;

- відбувається поступовий перехід від розпоряджень до рекомендацій у відносинах між об'єднаннями і підприємствами.

2.9. Проведене комплексне дослідження різних видів господарських об'єднань стало основою виділення їх характерних рис і дозволило створити модель вибору виду асоціації. Запропонована модель враховує вимоги антимонопольного законодавства і передбачає вибір виду асоціації з певним ступенем організаційно-економічної інтеграції /мал.2/. Для роботи з моделлю потрібна така цифрова інформація:

N - кількість підприємств, що створюють асоціацію /просте число, що більше 1/;

V_{np} - об'єм виробництва основних видів продукції на підприємствах, окремо по видах /масив/;

V_0 - об'єм виробництва тих самих видів продукції, на території України /масив/.

Ці дані використовуються для визначення долі ринку /ДР/ по основних видах продукції, що випускаються підприємствами:

$$ДР = V_{np} \times 100 \% / V_0$$

Значна частина моделі передбачає виконання логічних операцій / $\&$ - "і", / - "або"/.

Ступінь взаємозв'язаності виробництв підприємств, що створюють асоціацію, виявляється шляхом логічного аналізу. При цьому вводяться позначення:

А - виробництво зв'язано в технологічному ланцюгу як стадії переробки;

В - продукція зв'язана через переробку відходів, використання вторинної сировини;

С - спільність застосованої технології.

В підпрограмі вибору вида асоціації застосовуються такі критерії:

- організація господарського управління;
- відмінність форм власності;
- галузеві особливості.

Запропонована модель може надати методичну допомогу при створенні асоціації, тому що дає уяву про обмеження і можливості вибору, сприяти відповідності назви асоціації її реальному змісту.

2.10. Беручи до уваги, що одною з цілей створення асоціації є виконання відокремлених управлінських функцій, в роботі розглядається питання поєднання централізації і децентралізації функцій управління. При цьому автор зупиняється на двох рівнях:

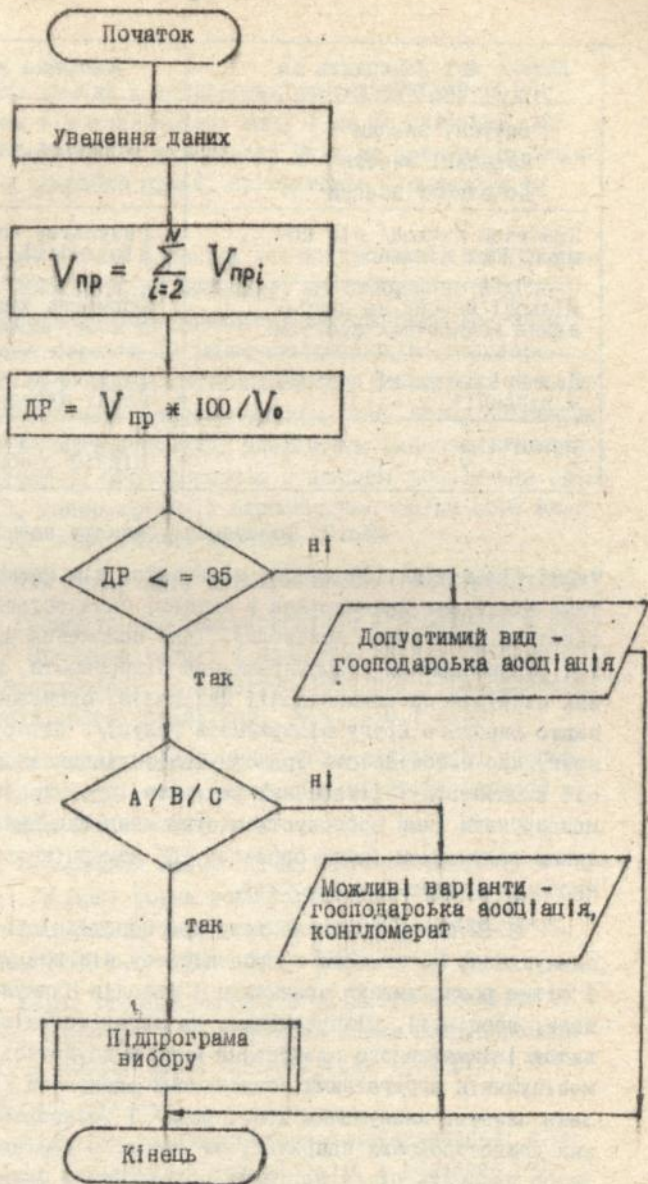
- пошук варіанту комунікацій для системи "асоціація-держава";
- поєднання централізації і децентралізації всередині асоціації.

Аналіз досвіду роботи галузевих концернів, корпорацій свідчить про наявність протиріччя в функціях, які вони виконують: одночасно в одній структурі реалізуються функції, що передані державними органами управління, і функції в інтересах підприємств. Тому пропонується в перехідний період розділити в структурі асоціацій "державні" і "комерційні" функції, а в перспективі передати державні функції, необхідність реалізації яких збереглася, відповідним органам.

В роботі викладено пропозиції щодо розподілу управлінських функцій між асоціацією і підприємствами з урахуванням специфіки видів асоціації. Пропозиції автора були частково використані при створенні корпорації "Легтеко", акціонерного товариства "Хіmateко", розробці перспектив розвитку концерну "Укрцукор".

2.11. Дослідження фінансових відносин асоціації дозволило зробити висновок, що діючі концерни, корпорації формують свій бюджет за рахунок внесків членів, як притаманно господарській асоціації, при цьому не виключається можливість державного фінансування /мал.3/.

Як свідчить світовий досвід, для концерну, корпорації харак-

Мал.2. Алгоритм реалізації моделі вибору вида асоціації.

Кошти, які надходять до бюджету	Джерела коштів
Вступні внески Членські внески Додаткові внески	Формують члени асоціації
Прибуток /доход/ від комерційної діяльності	Результат господарської діяльності
Цільові внески на виконання конкретних програм	Формують члени асоціації, в тому числі асоційовані
Цільові державні дотації і субсидії	Виділяє держава в виняткових випадках
Кредити	Надають банки на комерційній основі

Мал.3. Формування бюджету асоціації

терні більш тісні фінансові відносини, ніж маємо у нас /результати відділень включаються в бюджет, складається зведений баланс, ведеться фінансовий контроль/. Таке положення оклалося внаслідок дії різних причин /самоуправління підприємств, відсутності реальних стимулів до концентрації капіталів, охопленням асоціаціями надто широкого кола підприємств галузі/. Автор приходить до висновку про необхідність трансформації діючих асоціацій, а як способ концентрації фінансових ресурсів і розширення можливостей маневрувати ними пропонується створення членами асоціації /з можливим залученням інших організацій/ комерційного банку, функції якого розкриваються в роботі.

2.12. Автор розвиває тезу про необхідність зміни підходів до планування, що включає в себе відмову від планування як системи і чітке розмежування принципів і методів планування на рівнях держави, асоціації, підприємства. На загальнонаціональному рівні розвиток індикативного планування може відбуватись з таких напрямків: маніпуляція агрегативними показниками економіки /на що й було націлена система планування довгі роки/ і зосередження уваги на основних довгострокових напрямках, зв'язаних з державним фінансуванням. Автор наводить різні варіанти розмежування функцій планування між асоціацією і підприємствами, розрізняючи при цьому стратегічне і довгострокове планування. Приймаючи до уваги, що метою планової

діяльності в ринкових умовах є досягнення динамічної рівноваги господарської системи в кожний момент часу і на перспективу, робиться висновок, що головним в плануванні отає не досягнення агрегатних показників, а розробка цілей, пріоритетів і способів їх досягнення.

2.13. Дослідження різних аспектів діяльності асоціації і спеціфіки різних видів приводить до висновку, що створення асоціацій в умовах господарського самоуправління підприємств дозволяє реалізувати поступовий перехід до ринкових принципів господарювання. Однак, діючим асоціаціям притаманний ряд негативних рис, які втілюють в собі проблеми перехідного періоду. Тому автор розглядає їх як прообраз асоціативних структур, адекватних ринковим відносинам, і вважає неминучою їх трансформацію в напрямі розділення організаційних монополій, диверсифікації виробництва, зміни форм власності, наповнення назв відповідним змістом.

Основні положення дисертації опубліковані в таких роботах:

1. Заїнчковська І.А. Господарське самоуправління підприємств в ринковій економіці // Проблеми теорії і практики ринку: Тези доповідей наук. конф. /Свердловськ, 4-5 квітня 1991 р./ - Свердловськ: Уральський ін-т соціального управління, 1991. - 0,1 д.а.
2. Заїнчковська І.А. Розвиток асоціативних форм діяльності підприємств: Тези доповідей наук.-техн. конф. /Київ, 24-26 вересня 1991 р./ - К.: КТІХП, 1991. - 0,1 д.а.
3. Заїнчковська І.А. Формування нових організаційних структур в ринковій економіці // Нові форми господарювання і шляхи ліквідації відчуження робітника: Тези доповідей наук.-практ. конф. /Уфа, 29 листопада, 1991 р./ - Уфа: УАІ, 1991. - 0,2 д.а.
4. Заїнчковська І.А. Форми господарювання в ринковій економіці // Розвиток виробничих відносин і становлення нових господарських форм: Тези доповідей конф. /Київ, 12-13 грудня 1991 р./ - К.: ІЕ АН України, 1991. - 0,1 д.а.
5. Заїнчковська І.А. Механізм господарського самоуправління: становлення і тенденції розвитку // Приватизація і розвиток ринкових форм господарювання: Зб. наук. тв. - К.: ІЕ АН України, 1992. - 0,6 д.а.

Підп. до друку 01.12.82.

Формат 60x84/16, Папір офс. Офс.друк.

Ум.друк.арк. 0,8, Сбл.-вкл.арк. 1,0. Тираж 100 прим.

Зам. 247.Безплатно.

Поліграфічна дільниця Інституту економіки АН Україн.

252011, м.Київ 11, вул.Павла Мирного,28.

ВІСНИК
ІНСТИТУТУ
ЕКОНОМІКИ
АН УКРАЇНИ

468945

Безплатно.

Ab 26.183
Ab 26.183